

Helse- og omsorgsdepartementet
postmottak@hod.dep.no

Vår ref. LM Oslo, 18. mars 2016

Høringsuttalelse til NOU: 2015:17 «Først og fremst».

Diabetesforbundet viser til høring av NOU: 2015:17 «Først og fremst. Et helhetlig system for håndtering av akutte sykdommer og skader utenfor sykehus». Vi takker for muligheten til å uttale oss om utredningen.

Om diabetes

375.000 personer i Norge har diabetes. Av disse har rundt 28.000 diabetes type 1, mens resten har diabetes type 2. Rundt halvparten av dem med diabetes type 2 har ennå ikke fått diagnosen, og lever i dag med diabetes uten selv å vite om det. Mange utvikler komplikasjoner før diagnosen stilles.

Diabetes type 1 – også kalt insulinavhengig diabetes – er en kronisk sykdom som oftest oppstår hos barn, ungdom og unge voksne. Sykdommen skyldes at de insulinproduserende cellene i bukspyttkjertelen er ødelagt. Årsaken til at noen får diabetes type 1 vet man ikke, og sykdommen kan ikke forebygges. Hvert år får ca. 600 diagnosen diabetes type 1, av dem er 350 barn under 15 år. Sykdommen oppdages gjerne etter at forhøyet blodsukker fører til akutt sykdom som krever umiddelbar behandling.

Alle med diabetes type 1 er avhengig av å tilføre kroppen insulin. Det er en sykdom som stiller store krav til egenbehandling.

Diabetes type 2 er en sykdom hvor blodsukkeret er høyere enn normalt, på grunn av insulinresistens og redusert insulinproduksjon. Sykdommen debuterer gjerne hos voksne over 40 år, og forekomsten øker sterkt med alderen. Men også stadig yngre mennesker får diabetes type 2. Det er en overhyppighet av diabetes type 2 blant ulike innvandrergupper.

Sykdommen behandles med endring av levevaner i tillegg til blodsukkersenkende legemidler. Noen med diabetes type 2 må også tilføre kroppen ekstra insulin.

Kommentarer til utredningen

Diabetesforbundet mener det er viktig og helt nødvendig å se på kvaliteten og organiseringen av de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus. Utredningen peker på en rekke utfordringer som hindrer effektive tjenester, og som i verste fall kan sette pasientsikkerheten i fare. Flere av disse utfordringene er vi også kjent med gjennom tilbakemeldinger fra brukere og helsepersonell.

Personer med diabetes kan ha behov for akuttmedisinsk hjelp hvor diabetessykdommen er en direkte årsak, som for eksempel ved alvorlig høyt blodsukker (hyperglykemi) eller ved lavt blodsukker (hypoglykemi). Begge tilstandene kan være livstruende hvis ikke pasienten får riktig behandling. Også når det oppstår sykdom eller skade som ikke er relatert til diabetes, vil diabetessykdommen spille inn som en tilleggsfaktor.

Diabetesforbundet er kjent med flere alvorlige hendelser knyttet til håndtering av personer med diabetes på legevakt. Det er episoder hvor legevakt ikke har tilgang på livsnødvendig insulin eller at personer med udiagnostisert diabetes type 1 har blitt sendt hjem med skyhøyt blodsukker, uten at dette ble avdekket. Vi hører også om hendelser hvor personer med diabetes oppsøker legevakten av andre årsaker, men får ikke hjelp til å håndtere sin diabetes under oppholdet. Mange sier at tilgjengeligheten til legevakt er dårlig og lange ventetider skaper utrygghet.

Slike hendelsene ser ut til å skyldes lite kompetanse og erfaring i diabetes og hvordan behandle personer med diabetes. Manglende informasjon om pasientens sykdomshistorie er også en årsak til mangelfull behandling. Diabetesforbundet har derfor tidligere etterlyst kompetansekrav til legevakttjenesten og mer fokus på elektroniske løsninger for å dele informasjon med andre deler av helsetjenesten. Vi er derfor positive til at utvalget forslår et kvalitetsløft for de prehospitale tjenestene, herunder legevakt, og tiltak for bedre samordning av informasjon gjennom felles journalsystemer.

Diabetesforbundet savner en beskrivelse av andre aktørers rolle i den akuttmedisinske kjeden som politi og brannvesen. De er ofte de første til å nå mennesker som trenger akutt medisinsk hjelp. Politiet må også håndtere personer med ulike medisinske behov i sin varetekt. Kunnskap og kompetanse om førstehjelp og hvordan håndtere medisinske situasjoner, er viktig. Pasient- og brukerorganisasjoner kan spille en rolle i å formidle nyttig informasjon, som for eksempel Diabetesforbundets kampanje «Full eller føling?» rettet mot landets politikamre.

Med vennlig hilsen

diabetesforbundet

Bjørnar Allgot
generalsekretær

Linda Markham
politisk rådgiver